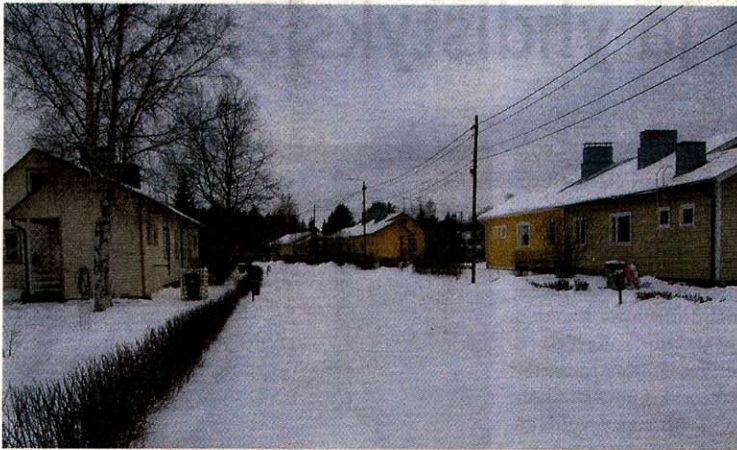

KARTANON KAUPUNGINOSA

KARTANON ALUEEN HISTORIAA

Porin maistraatti hyväksyi 21.5.1942 Kartanon ensimmäisten asuintalojen piirustukset. Asuintalot olivat A. Ahlström Oy:n palveluksessa olleen professori Alvar Aallon suunnittelema kahden asunnon tyyppitaloja. Kartanon omakotialueen asemakaava vahvistettiin 30.8.1943. Paritaloja oli kymmenen kappaletta ja kaavamääräyksissä mainitaan paritalojen kortteleissa, että alueella rakennettaessa on erityistä huomiota kiinnitettävä siihen, että rakennustoimenpide on omiaan myötävaikuttamaan alueen omaleimaisuuden ja kaupunkikuvan tasapainoisuuden säilymiseen ja kehittämiseen, julkisivumateriaalina ei sallita peltiä eikä muovia. Paritalot ovat jonona Kartanontien molemmin puolin. Kartanon alueen muut omakotitalot ovat sodan jälkeen valmistuneita 1 1/2-kerroksisia rintamamiestaloja muutamia uudempiä lukuun ottamatta.

Tie kaupungista Kartanon kulki Vanhakoiviston ja Outokummun kautta, kunnes 1970-luvulla rakennettiin uusi maantie Kartanon kaupunginosan läpi Ulvilaan. Kartano on kasvanut vähitellen kiinni kaupunkiin, sillä asuin- ja teollisuusalueet ovat levittäytyneet rakentamattomille maa-aloille ja viimeisenä isona rakennusprojektina Kartanon läheisyydessä on ollut laajentunut Itäkeskus. Porin keskustasta on Kartanon noin 6,5 km ja Kar-

tanosta Ulvilan keskustaan noin 2 km.

Tärkeä osa Kartanon historiaa ovat kaupungista tultaessa Ulvilantien vasemmalla puolella 1700-luvulta peräisin olevat Koiviston kartanon entinen härkätalli, navetta, kuivuri ja viljavarasto, jotka ympäröivine puineen on vuonna 1989 määrätty asemakaavalla suojelukohteiksi. Navetan vieressä sijaitsevan luonnonkivisen holvatusen jääkellarin kerrotaan toimineen joskus jopa vankityrmänä. Kartanon kaupunginosa sijoittuu kaupungista tultaessa Ulvilantien oikealle puolelle.

Uudisrakentaminen ei ollut helppoa 1940–50-luvuilla savipohjaisella maalla, koska liejuinen upottava maa ei kestänyt kuorma-autoja. Erään kaivinkoneenkin kerrotaan uponneen talon rakentamisaikoina tontille kattoaan myöten! Rakennusmateriaalit piti kantaa tontille ihmisvoimin. Tämän vuoksi aluetta nimettiin sotien jälkeen ”Lotinapeloksi”.

SOTA-AJAN RAKENNELMIA

Kartanossa oli vuosina 1941–44 saksalaissotilaiden pistooli- ja kivääriammuntarata sekä varastokennus ja asuinparakkeja. Nykyisin entinen ammuntarata, osuvasti nykyimeltään ”Ampuski”, on aktiivisesti käytössä olevaa ulkoilua- ja virkistysaluetta pallokenttineen ja pururaitineen.

ALUEEN PALVELUJA

Kartanossa on aikanaan toimintansa oma postitoimisto ja kolme ruoka- ja sekatarva-

kauppaa, kioski, baari sekä parturi-kampaamo. Pienkaupat ovat lopettaneet toimintansa lähelle rakennettujen suurmarkettien myötä ja paikallista postitoimistoa ei enää ole postin vähennettyä toimipaikkojaan. Lähin posti on parin kilometrin päässä naapurikaupungissa Ulvilassa, oma postitoimipaikka sijaitsee neljän kilometrin päässä Herralahdessa. Pitkään Härmänpuistossa jatkunut kioskitointa loppui kauppojen sunnuntaiaukiolon myötä. Kylän baaritoiminnan loppumisesta lienevät jotkut hyvillään, jotkut pahoillaan.

Parturi-kampaamo pyöritetään nyt uusin voimin ja monipuolista floristipalvelua tarjoava Kartanon Kukka on toiminut alueella jo vuodesta 1990. Taiteen ammattilaispuolta alueella hoitaa Ateljee Jouko Myllykoski, joten yhdistyksen nimikkokortin päälikanteen on saatu paikallisen taiteilijan Jouko Myllykosken suunnittelema ja maalaama ruiskaunokki-akvarelli. Kartanon pienkiinteistönomistajat ry:n oman logon on suunnitellut kartanolainen Anne Sundelin. Lisäksi alueella on maalaustaiteen harrastajia, joiden töitä on nähtävissä mm. Kartanon historiikkikirjan sivuilla.

KARTANON VIIPALEKOULU

Kartanon tähän mennessä ainoa yleinen rakennus eli Kartanon kaksiluokkainen Väinölän koulun alaisuudessa toiminut ns. viipalekoulu aloitti toimintansa Kartanossa vuonna 1967. Oppilasmäärän pienen-

Alvar Aallon suunnittelema kahden asunnon tyyppitaloja Kartanontien.

Kuvat:

Kartanon Pienkiinteistönomistajat ry.

tymisen vuoksi useasti lopettamisuhan alla ollut koulutoiminta rakennuksessa loppui syksystä 2006 ja koululaiset siirrettiin Väinölään. Lopettamiseen lienevät tällä kertaa olleet säästösyynä, sillä oppilasmäärät ovat alueella nyt pikemminkin kasvussa.

ALUEEN SUKUPOLVENVAIHDOS

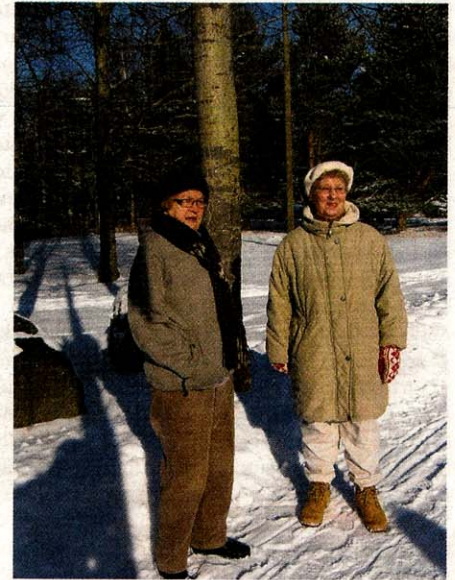
1950-luvulla suurin osa talonmestajista ja vuokralaisista oli Friitalan Nahka Oy:n tai Outokumpu Oy:n työntekijöitä. Nyt Kartanon alueella on tapahtumassa sukupolvenvaihdos ja alkuperäisten asukkaiden tilalle on tullut paljon nuoria pareja ja lapsiperheitä. Aikaisempina vuosikymmeninä monissa taloissa asui yläkerrassa vuokralaisia, mutta nykyisin talot ovat enimmäkseen yhden perheen käytössä. Uusien asukkaiden myötä taloja on korjattu nykyäikäisiksi vaatimuksia vastaaviksi.

KARTANON PIENKIINTEISTÖNOMISTAJAT RY:N PERUSTAMINEN

Kartanon Pienkiinteistönomistajat ry:n perustava kokous pidettiin 1.10.1953, joten syksyllä 2008 yhdistys täytti 55 vuotta. Sekä puheenjohtajia että sihteeriä on tähän mennessä ollut kumpiakin seitsemän ja aktiivisesti yhdistyksen puolesta muutoin toimineita henkilöitä lukuisia!

YHDISTYKSEN TOIMINTAA

Yhdistys teki heti toimintansa alkuvuosina vaatimuksia kaupungille tie-, valo-, vesi- ja viemäri-

Kuvassa Irja Punkari (vasemmalla) ja Ritva Huhtanen.

Kun ”alkuperäiset” kartanolaiset kohtaavat kadulla, juttua riittää ja mukavat muistot alueen elämänmenosta pulppuavat vuolaasti.

Ritva Huhtanen kertoo asuneensa Kartanon asuinalueella koko ikänsä – aluksi lapsena ja myöhemmin miehensä Teuvo Huhtasen kanssa vuodesta 1958 lähtien Huhtasten itse rakentamassa talossa Harjuttiellä.

Ritva Huhtanen muisteli, että ompeluseuratoiminta oli vielä muutama vuosikymmen sitten alueella erittäin aktiivista. Viikoittain kierrettiin kartanolaisten ”huusholleissa” ja mukana oli aina vähintään 20 henkilön porukka, ja huomioitavaa oli, että mukana oli myös miehiä! Yhdessä sitten tehtiin kaikenlaista kaupattavaa myyjäisiin ja näin yhdistys keräsi varoja toimintaansa.

Irja Punkari kertoi, että hänen aviomiehensä oli ollut työssä rakennusmestarina Porin kaupungilla. Ammattinsa puolesta häneltä kartanolaiset monesti kyselivät vinkkejä ja neuvoja, kun alueella oli aktiivisen rakentamisen vaihe.

Kumpikin muisteli aikanaan ihmetelleensä, miten pelloille rakennettava iso kauppakeskus Prisma voi olla järkevää rakentamista. Kyseisellä perunapellolla Ritva Huhtanen kertoi koulun jälkeen käyneensä ”jälkikaivuulla” – kun kaupunki ei aina saanut nostetuksi Koiviston kartanon mailta kaikkia perunoita.

Sekä Ritva Huhtanen että Irja Punkari ovat viihtyneet hyvin Kartanon asuntoalueella ja he toivovatkin, että esim. kylätalkkaritoiminta saataisiin uudelleen alueelle. Tämä mahdollistaisi asumisen omakotitalossa idyllisellä pientaloalueella vielä pitkään. Jos joiain negatiivista tulee mieleen, niin kumpikin autottomina kritisoi linja-autojen aikatauluja. Sunnuntaisin ja arkisin klo 21 jälkeen julkista yhteyttä ei ole Kartanoon.

Linda Peltomaa

asioista. Nyt kadut ovat valaistuja ja jopa talkoilla rakennetun yhteensä kahden kilometrin pururadallakin on kilometrin osuudella valaistus. Vesi- ja viemäriasiatkin ovat kunnossa, mutta hiekkateiden kunnossapito on – kuten monissa muissakin kaupunginosissa – herättänyt keskustelua ja parannustoivomuksia kaupungin suuntaan. Vuosina 1975-76 yhdistys taisteli voimakkaasti Kartanon maastoon suunniteltua Porin speedway- ja motocrossradan rakentamissuunnitelmaa vastaan keräämällä Kartanon ja Honkaluodon asukkailta 363 allekirjoitusta käsittävän ja kaupungin edustajille luovutetun vastustamisadressin. Adressin luovuttamistilaisuudessa yhdistystä edustivat yhdistyksen aktivistit Jouni Uusitalo ja Eino Punkari, joista viimeksi mainittu toimi lisäksi yhdistyksen puheenjohtajana vuodesta 1972 vuoteen 1978. Porin kaupunginhallitus päättikin voimakkaan vastustuksen johdosta jättää Kartanon alueen pois suunnitelmista.

Talkootyöllä on rakennettu ahkerasti jopa ulko- ja paikallistalaiden käyttämä ja nykyisin kahden kilometrin pituinen kuntorata. Talkoilla on myös istutettu puita Ulvilantien

ja asuntoalueen väliselle puistoalueelle sekä pidetty puistoalueiden siistimistalkoita. Talkoot sekä leikkimieliset urheilukilpailut makkaranpaistoinen ovat vuosikymmenten aikana olleet mukava tapa tutustuttaa alueen asukkaita toisiinsa.

Yhdistyksen naisjaosto toimii aktiivisesti järjestäen kursseja, juhlia, myyjäisiä ja jopa ulkomaille suuntautuvia retkiä. Naisjaosto on hoitanut myös yleiskousten kahvitukset sekä kerännyt yhdistykselle varoja ja järjestänyt säännöllisiä ompeluseuroja. Nykyisin yhdistyksen vapaa-aikatoimikunta huolehtii erilaisten retkien ja tempausten suunnittelusta ja toteutuksesta. Vapaa-aikatoimikunta on järjestänyt myös alueen lapsille ja nuorille laskettelu-, kylpylä- ja elokuvateatteriretkiä.

Yhdistys on pyrkinyt olemaan ajan hengessä kiinni ottamalla huomioon niin ikääntyvät kuin nuoremmatkin sukupolvet. Yhdistys on ollut mukana kylätalkkariprojektissa, joka on tuonut tärkeää apu- ja tuki-voimaa alueen ikääntyville väestölle. Suuret puutarhatonit ovat antaneet lumenluonti-, ruohon- ja aidanleikkutyötä projektityöntekijöille, lisäksi alueen vanhempi väestö on saanut työlliste-

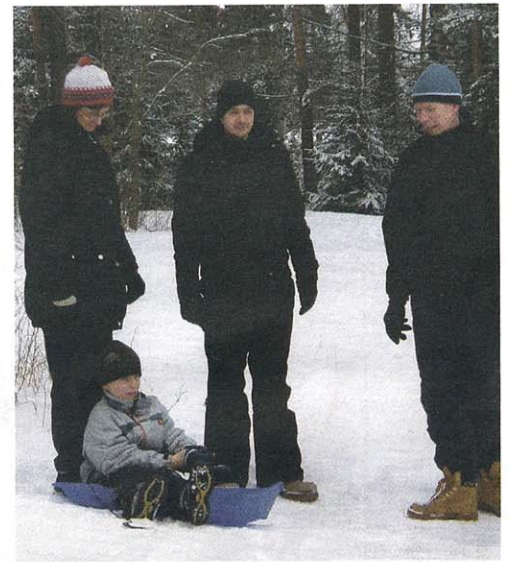
tyiltä apua niin juoksevien asioiden hoidossa kuin talouden pikkuremonteissa. Nykyajassa pysyminen vaatii myös tiedotamiselta uusia keinoja: yhdistys päätti perustaa omat nettisivut aikaisempien perinteisten tiedotustapojen tueksi. Alueen ajankohtaisia tapahtumia voi siis lähitulevaisuudessa seurata Kartanon omilta kotisivuilta.

ALUEEN HISTORIIKKI

Yhdistyksen täyttäessä 50 vuotta lokakuussa 2003 valmistui Kartanon pienikiinteistönomistajain ry:n kustantama ja valtiotieteen lisensiaatti Seppo Teleniuksen laatima Kartanon alueen historiaa ja nykyajasta, asukkaista sekä yhdistyksen toiminnasta kertova historiikki nimeltään Kartano, ”Lottinapellosta” esikaupunkialueeksi. Kirjoja

MATTI VALKILA

Kartanon pururadan kupeessa olevaan Ampuskin mäkeen olivat helmikuuisena lauantai-iltapäivänä lähteneet myös kuvassa näkyvät Minna Virtanen ja Juha Peltomaa (oikealla) 8-vuotiaan Idan ja 9-vuotiaan Joelin (kuvassa) kanssa. Perhe on asunut alueella vuodesta 1998 lähtien. Keskellä Kristian Felin.

Vasemmalla 6-vuotias Juho Felin. Tiina-äiti jäi tällä kertaa kotiin, kun oli 2-vuotiaan Amandan päivänien aika. Kristian Felin kertoo poikansa Juhon olevan mäen ”suurkuluttaja”. Tänäkin Ampuskille on lähdetty laskettelemaan jo kolmatta kertaa.

Kuvassa näkyvät Teemu ja Katri Mäkelä kertoivat muutta-neensa Kartanoon kolmisen vuotta sitten. Lapset, 6-vuotias Niilo ja 9-vuotias Nea viilettävät mäessä.

Perheet kertovat viihtyvän erinomaisesti rauhallisella, palveluja lähellä olevassa kaupunginosassa. Mäkelät, Felinit ja Peltomaat ovat kaikki tehneet rintamamiestaloihinsa mittavat remontit. Vanhalla asuntoalueella on oma tunnelmansa ja nykyaikaisiksi remontoitujen talojen pihossa lapsilla on tilaa temmeltää.

Lasten suusta kuuluu kiljahduksia, kun vauhti kohoaa mäessä melkoiseksi vaikkakin jonkun mielestä hyppyri on liian pieni. Kaikki lapset toteavat, että Kartanossa on kiva asua ja elää ja kavereita löytyy naapurustosta.

Täyden palvelun LUKKOTALO

- TURVALLISUUTESI ASIALLA

Laajan tuotevalikoiman LUKKOTALO tarjoaa kokonaisvaltaista asiakaspalvelua 46 vuoden vahvalla kokemuksella. Opastamme sinua oikeanlaisen lukitusratkaisun löytämisessä.

✓ lukot ja ovihelat	✓ ovi- ja porttiauтоматиikka	✓ summerjärjestelmät
✓ ovensulkijat	✓ varmuuslukot	✓ ovi- ja porttipuhelimet
✓ sarjoitukset	✓ painikkeet	✓ paloturva- ja kassakaapit
✓ avaimet	✓ hälytin- ja turvajärjestelmät	✓ asuntojen ja autojen avaukset
✓ sähköinen lukitus	✓ liukuovikoneistot	

LUKKOTALO – LUKKO JA KONE OY
Keskuskartano, 28130 PORI | Avoinna ark. 8.00–17.00, la suljettu | puh. (02) 633 6511
Päivystys puh. 040 723 6725 | fax (02) 529 9060 | posti@lukkotalo.fi | www.lukkotalo.fi

SUUNNITTELU • MYYNTI • ASENNUS • HUOLTO

LUKKOTALO